

Ökad produktivitet genom utbildning och innovation

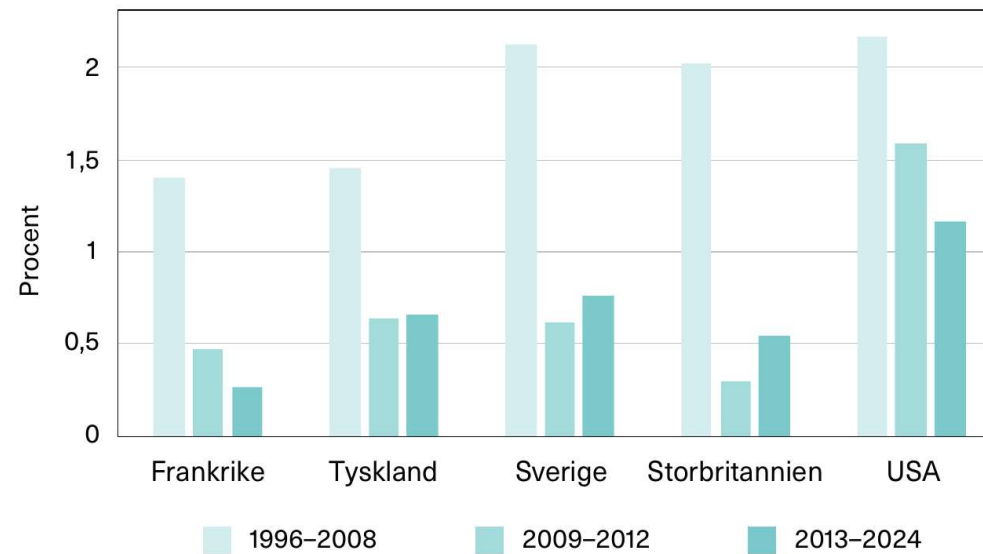
Harry Flam
Professor emeritus i internationell ekonomi vid IIES, Stockholms universitet, och senior rådgivare vid Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)

The SNS logo is displayed in a dark blue, serif font. It is positioned on a light blue, angular background shape that resembles a stylized mountain or a modern architectural element. The letters are bold and well-spaced.

Svensk produktivitet – en överblick

Produktivitetsökningen har avtagit internationellt

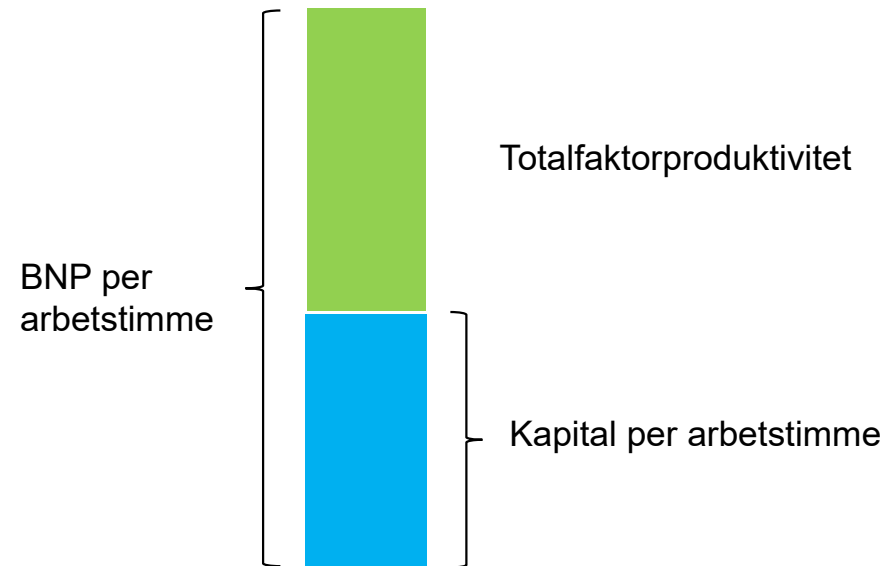
Figur 1. Genomsnittlig årlig ökning av BNP per arbetad timme (USD, fasta priser, köpkraftsjusterat).

Källa: OECD productivity database och egna beräkningar.

Ökad BNP per arbetad timme beror på

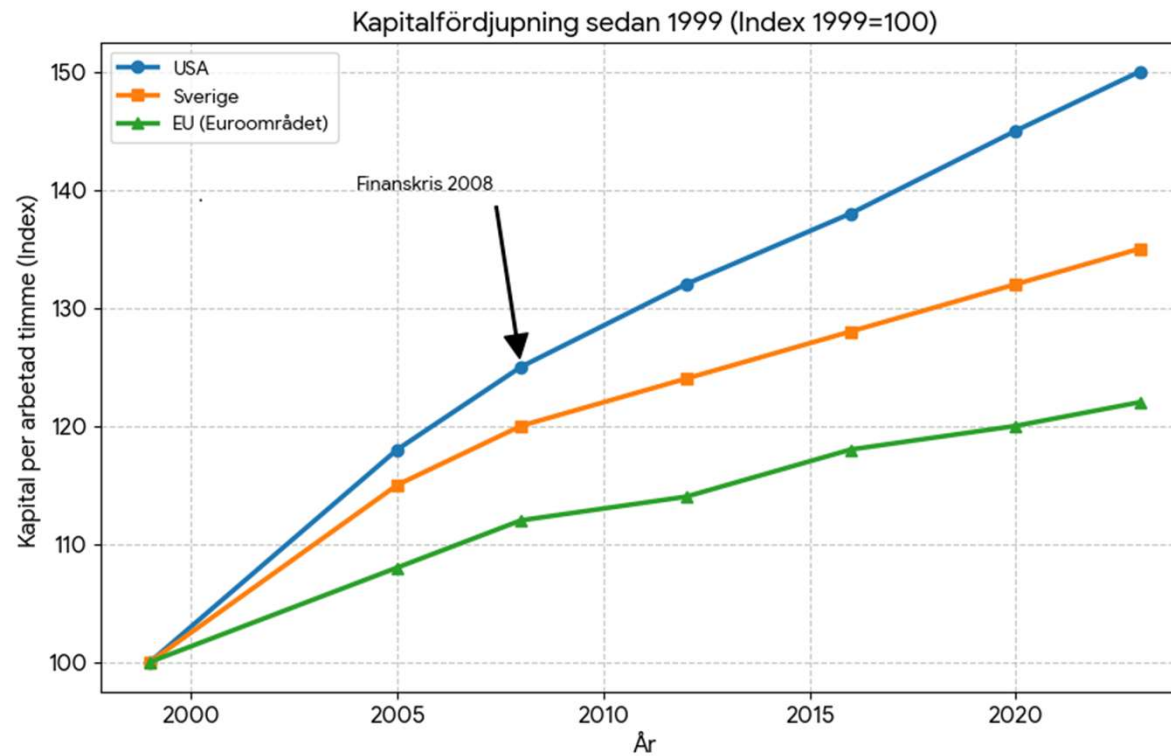
- **Kapitalför djupning**, mer kapital per arbetstimme
- **Ökad totalfaktorproduktivitet**, ökad BNP med given mängd kapital per arbetstimme

Totalfaktorproduktivitet är alla andra faktorer än kapital per arbetstimme

- Forskning och utveckling, FoU
- Humankapital och teknikspridning
- Internationell arbetsfördelning
- Strukturrationalisering, ”kreativ förstörelse”
- Konkurrens

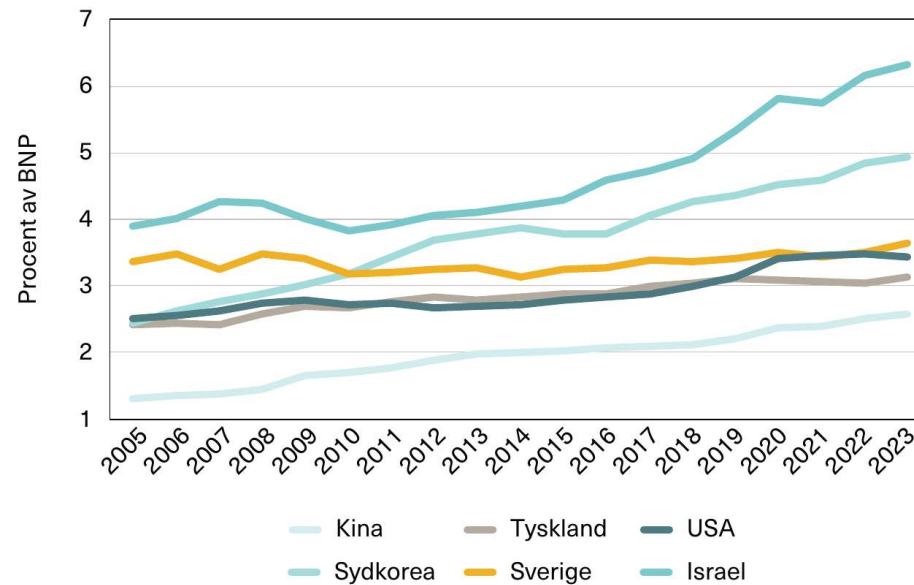
Avtagande kapitalfördjupning svarar för hälften av produktivetsavmattningen

Kunskap och innovation

Sverige har hög andel FoU-investeringar av BNP ...

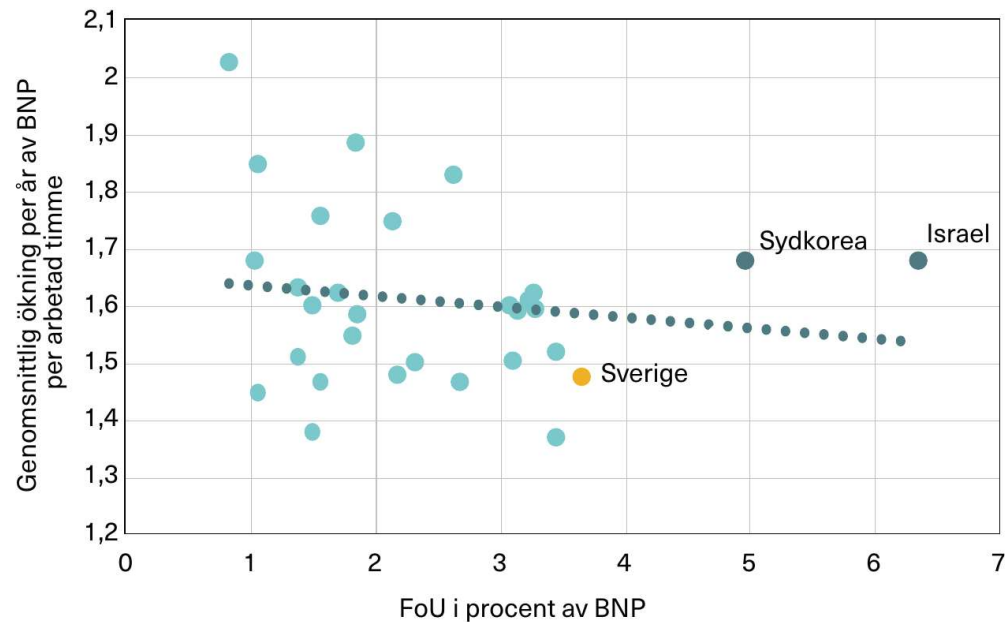
Figur 5. FoU-utgifter som andel av BNP i ett urval länder.

Källa: OECD.

... men det finns inget samband mellan FoU-andel och produktivitetsökning

Figur 6. FoU i procent av BNP respektive ökning av BNP per arbetad timme 2011–2023.

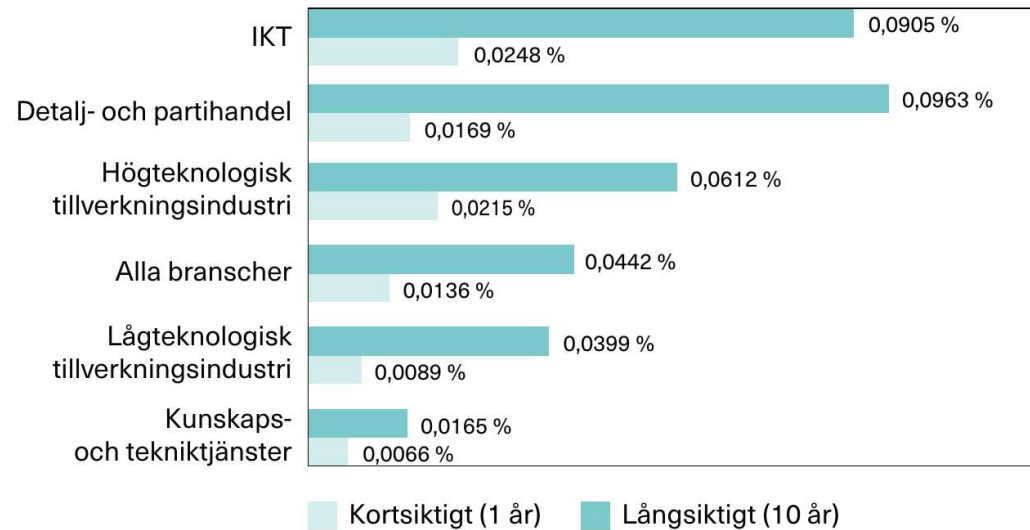
Anmärkning: BNP är mätt i USD, köpkraftsjusterat.

Källa: OECD.

1 krona investerad i FoU avkastar ca 3 kr i nuvärde summerat över tio år

(Maican och Orth)

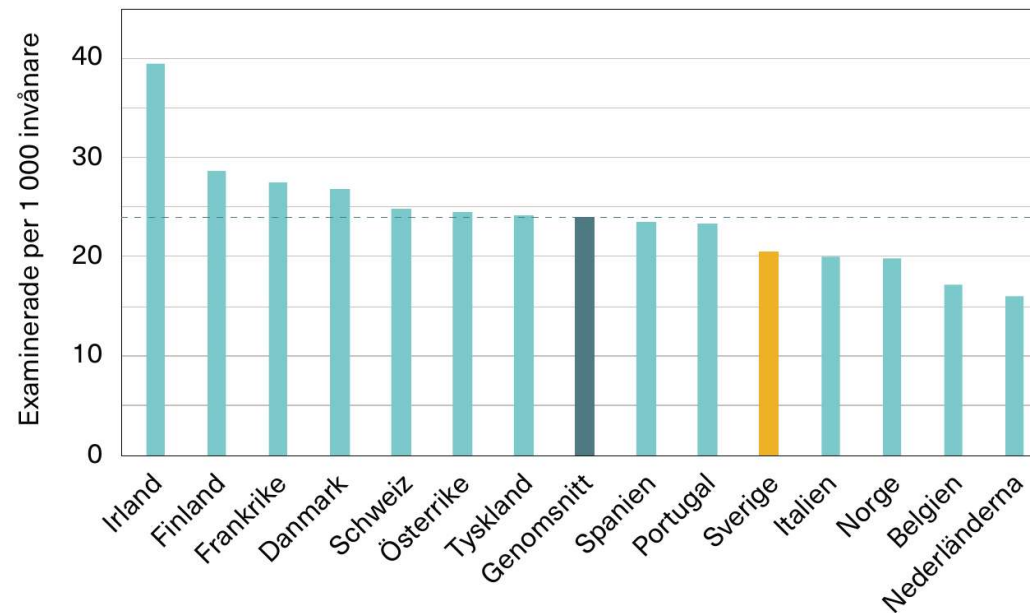
Figur 7. FoU-investeringars påverkan på TFP på kort och lång sikt i Sverige.

Anmärkning: IKT är en förkortning av informations- och kommunikationsteknologisk sektor. TFP beräknas med den metod som beskrivs i Maican och Orth (2015, 2017, 2025). Effekterna är rensade för faktorer som

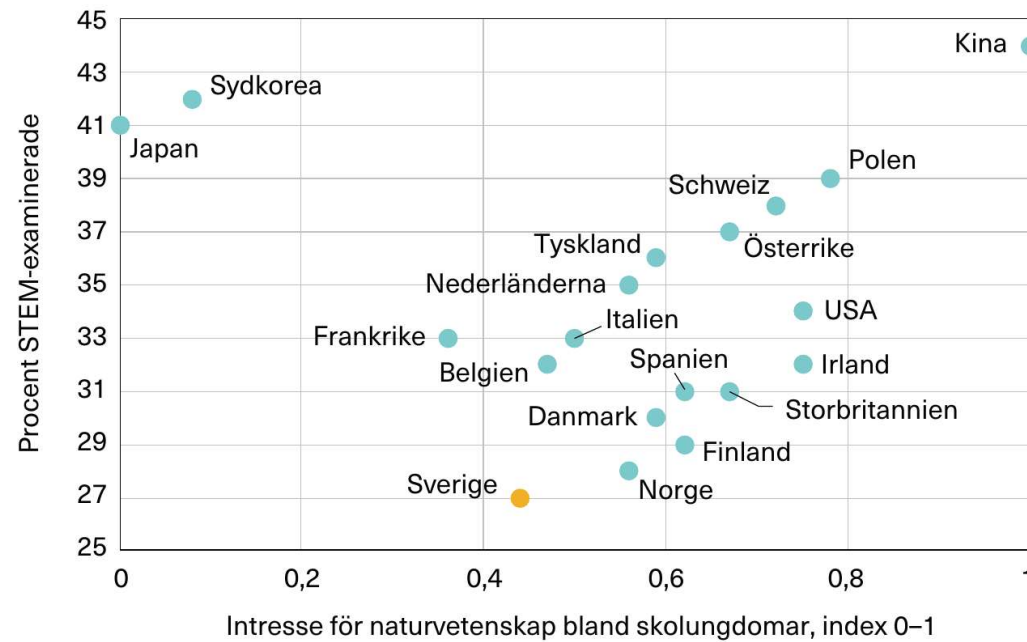
Sverige ligger efter i STEM-kompetens

Figur 8. Examinerade med högskoleexamen inom STEM per 1 000 invånare i åldern 20–29 år, 2023.

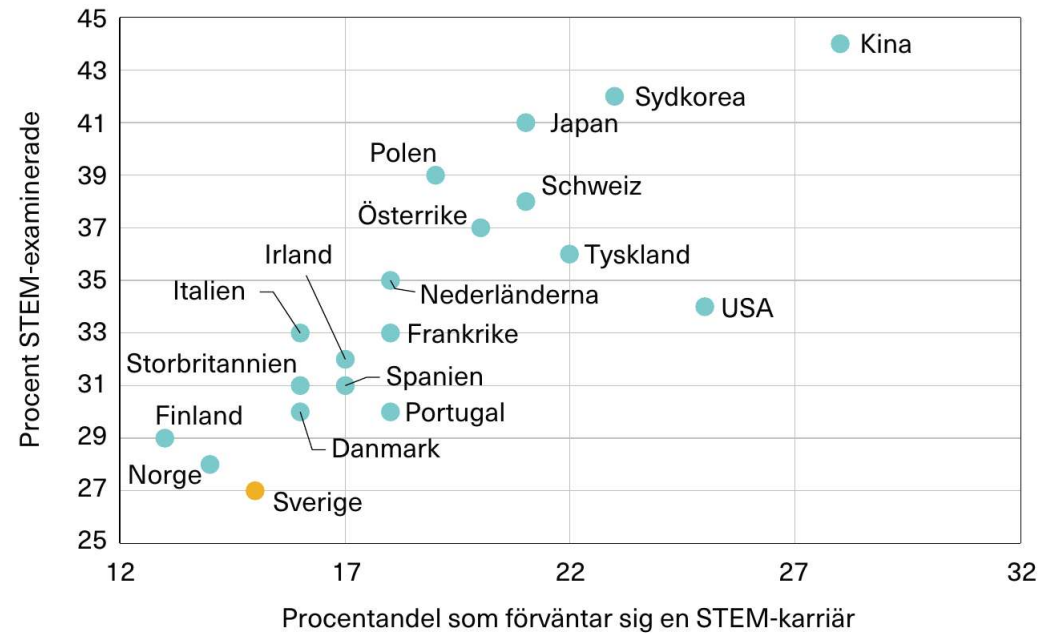
Källa: Eurostat.

Svenska ungdomar har lågt intresse för STEM ...

Källor: OECD PISA 2019 databas; Eurostat 2022 – STEM-examinerade som andel av nya högskoleexaminerade.

... och lågt intresse för karriär inom STEM

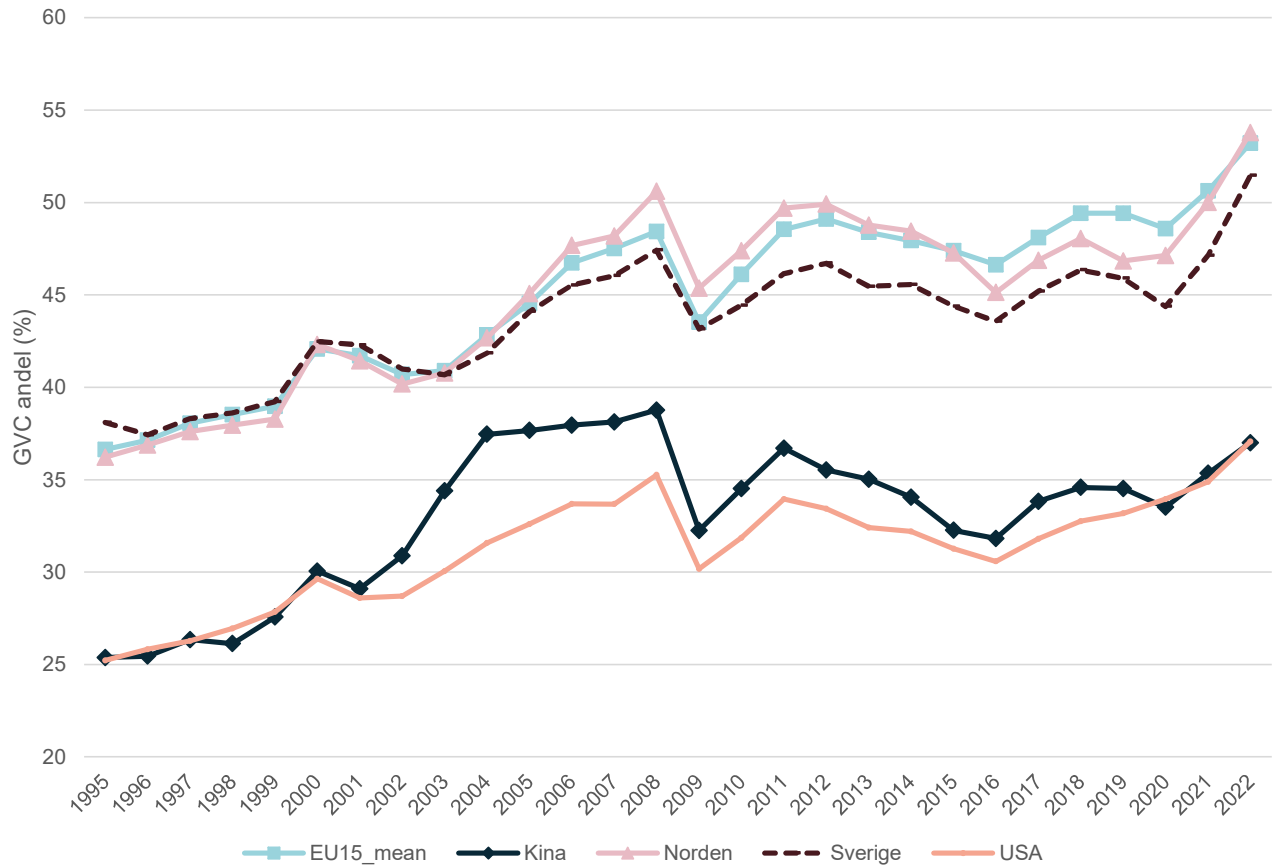

Källor: OECD PISA 2019 databas; Eurostat 2022 – STEM-examinerade som andel av nya högskoleexaminerade.

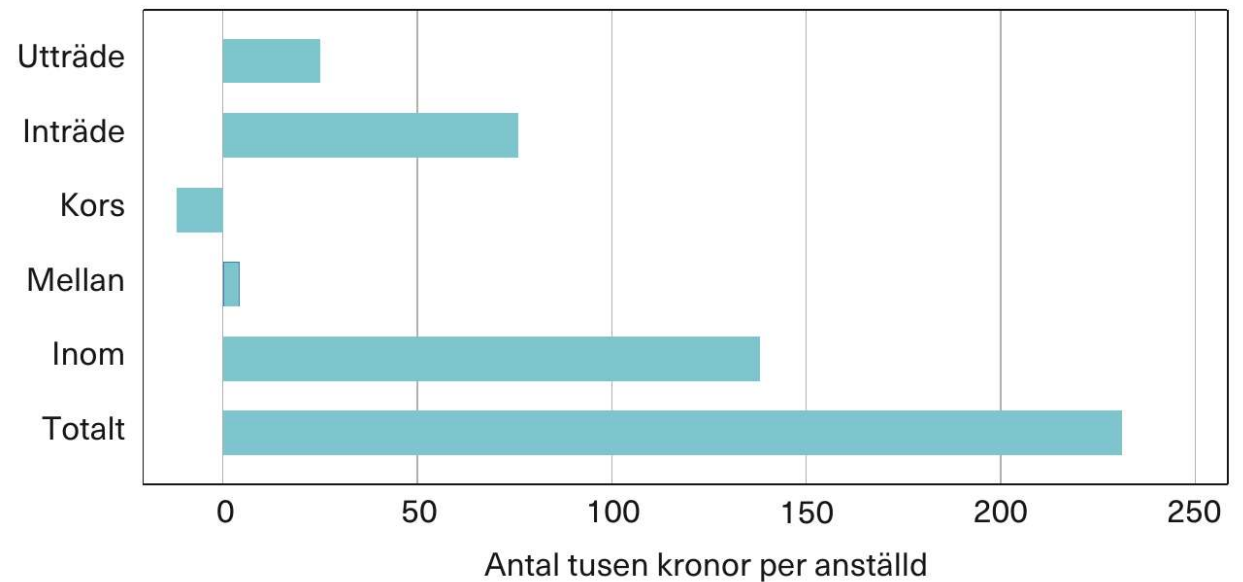
Globalisering och struktur- omvandling

Globaliseringen stannade av efter finanskrisen

(Heyman och
Sjöholm)

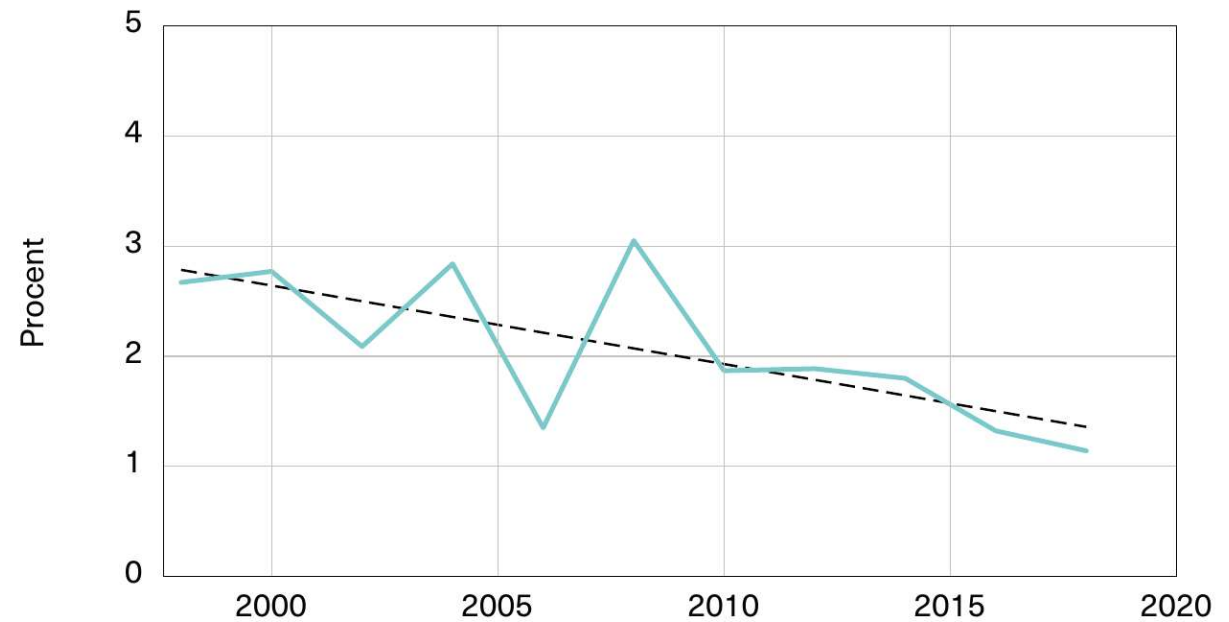
Strukturomvandling svarar för ca 40% av ökningen i totalfaktorproduktivitet i Sverige ... (Persson med flera)

Anmärkning: Utträde plus Inträde = komponent (i), Kors = komponent (ii), Mellan = komponent (iii), Inom = ökad produktivitet inom existerande företag.

**... men dess bidrag till TFP-
ökningen har minskat över
tid**

(Wong och Åkerman)

Förslag

Förslag

- **Målet för STEM-studenter bör sättas högre än genomsnittet för Västeuropa**
90 000 STEM-studenter per år är för lågt – fler än 100 000 krävs för att nå högre än genomsnittet
- **Staten bör ta ett samlat grepp**
Staten måste samarbeta med skolhuvudmännen för att öka intresset för STEM
- **Identifiera och rekrytera talanger tidigt**
Begåvade elever på högstadiet bör aktivt uppmuntras till naturvetenskapliga och tekniska gymnasieprogram
- **Kompensera eleverna på naturvetenskaps- och tekniska programmen**
Större arbetsinsats bör kompenseras vid ansökan till högskoleutbildningar i STEM
- **Minska avhoppet på STEM-utbildningar**
Mer lärarledd undervisning behövs för att öka genomströmningen

S

N

Jakobsbergsgatan 18
Box 5629
114 86 Stockholm

+46 8 507 025 00
info@sns.se

S